

פרשת נח התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. בראשית פרק ט (פרשת נח)

(א) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת-הָאָרֶץ: (ב) וּמִזֶּרְעְכֶם וּחֲתֻכְכֶם יִהְיֶה עַל-כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם כָּכָל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל-דָּגֵי הַיָּם בְּיָדְכֶם נָתַנּוּ: (ג) כָּל-רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ כִּי-רֶקַע עָשָׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל: (ד) אֶדְ-בֶּשֶׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לָא תֹאכְלוּ: (ה) וְאֹד אֶת-דַּמְכֶם לִנְפֹשְׁתִּיכֶם אֲדָרֶשׁ מִיַּד כָּל-חַיָּה אֲדָרֶשְׁנָהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אֶחָיו אֲדָרֶשׁ אֶת-גִּפְשׁ הָאָדָם: (ו) שֹׁפֹךְ דָּם הָאָדָם בְּדָמָה דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ כִּי בְצַלֵּם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם: (ז) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ וּשְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ-בָהּ: ח וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ וְאֶל-בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר: (ט) וְאַנִּי הִנְנִי מְקִים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת-זֶרְעְכֶם אֲחֵרִיכֶם: י וְאֵת כָּל-גִּפְשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּהֵמָה וּבְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֶצְאֵי הַתְּהוֹם לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ: ... (טו) וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-גִּפְשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד הַמָּוֶל לְשַׁחַת כָּל-בֶּשֶׂר: (טז) וְהָיְתָה הַקִּשְׁתׁ בַּעֲנָן וּרְאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל-גִּפְשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ: (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ זֹאת אֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ:

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד ב

דְּתַנָּא דְּבִי מִנְשֵׁה: שְׁבַע מִצְוֹת נִצְטוּ בְּנֵי נֹחַ: עֲבוּדָה זָרָה, וּגְלוּי עֲרִיזוֹת, וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, גְּזוּל, וְאֶכָר מִן הַסִּי, סְרוּס, וְכִלְאִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָדָם הִרְאִשׁוֹן לֹא נִצְטוּהָ אֲלָא עַל עֲבוּדָה זָרָה בִּלְבַד, שְׁנָאֵר וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר: אֵף עַל בִּרְכַת הַשֶּׁם, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: אֵף עַל הַדִּינִים.

3. בראשית פרק ו פסוק א - ח (פרשת בראשית)

(א) וַיְהִי כִּי-הִתְחַל הָאָדָם לְרַב עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה וּבָנוֹת יָלְדוּ לָהֶם: (ב) וַיִּרְאוּ בְנֵי-הָאֱלֹהִים אֶת-בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הָנָהּ וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ: (ג) וַיֹּאמֶר ה' לֹא-יִלְדוּן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְם בְּשָׁגֶם הוּא בֶּשֶׂר וְהֵיוּ יָמֵיו מִמָּה וְעֹשָׂרִים שָׁנָה: (ד) הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בִּימֵי הַהֵם וְגַם אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל-בָּנוֹת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשָּׁם: פ (ה) וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל-יֹצֵר מַחֲשַׁבְתָּ לָבוֹ רַק רָע כָּל-הַיּוֹם: (ו) וַיִּנָּחֶם ה' כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבוֹ: (ז) וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נָתַתִּי כִּי עָשִׂיתִם: ח וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה': פ

4. כתר יונתן בראשית פרק ו פסוק א - ג (פרשת בראשית)

(א) וַיְהִי כִּי הִחֲלוּ בְנֵי אָדָם לְהִתְרַבּוֹת עַל פְּנֵי הָאָדָמָה וּבָנוֹת יָפוֹת נולְדוּ לָהֶם: (ב) וַיִּרְאוּ בְנֵי הַגְּדוֹלִים אֶת בָּנוֹת הָאָדָם כִּי יָפוֹת הֵן וּמִתְאַפְרוֹת וּמִיָּפוֹת שְׁעֵרוֹתֵיהֶן וּמִתְלַכּוֹת בְּגִילוֹי בֶּשֶׂר וְהִרְהִירוּ לְזָנוֹת וַיִּקְחוּ לָהֶן נָשִׁים מִכָּל שְׁחָשְׁקוֹ: (ג) וַיֹּאמֶר יי בְּמִאֲמָרוֹ לֹא יְדוּנוּ כָּל דּוֹרוֹת רָעִים שְׁעֵתִידִים לָקוּם בְּסֹדֶר דִּינִים שֶׁל דּוֹר הַמָּבּוּל לְאַבְדּוֹ וּלְהַכְרִיתוֹ מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הִלָּא נָתַתִּי רוּחַ קֹדֶשׁ בָּהֶם מִן בְּגִלְל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים וְהֵנָּה הִרְעוּ מַעֲשִׂיהֶם. הֵנָּה נָתַתִּי לָהֶם אֶרֶץ מִאֲהָ וְעֹשָׂרִים שָׁנִים מִן בְּגִלְל שִׁיעֲשׂוּ תְשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ:

5. בראשית פרק ז פסוק ה - יח (פרשת בראשית)

(ה) וְאֶל-לֶקְיָן וְאֶל-מִנְחֶתֶן לֹא שָׁעָה וַיִּסָּר לְלִין מֵאֵד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו: (ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-לֶקְיָן לָמָּה תִּרָּה לָךְ וּלְמָה נָפְלוּ פָנֶיךָ: (ז) הֲלֹא אִם-תִּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תִיטִיב לְפָתַח חַטָּאת רִבִּץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקְתוּ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ: (ח) וַיֹּאמֶר לֶקְיָן אֶל-הָבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיִּקָּם לֶקְיָן אֶל-הָבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: (ט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-לֶקְיָן אֵי הָבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הַשֹּׁמֵר אָחִי אֲנִכִּי: (י) וַיֹּאמֶר מַה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאָדָמָה: (יא) וְעַתָּה אָרוּר אָרְצָה מִן-הָאָדָמָה אֲשֶׁר פָּצַתָּה אֶת-פִּיהָ לְקַחַת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ: (יב) כִּי תַעֲבֹד אֶת-הָאָדָמָה לֹא-תִסָּר תִּתְכַּחֵשׁ לָךְ גֵּעַ וְנָדָה תִּהְיֶה בָאָרֶץ: (יג) וַיֹּאמֶר לֶקְיָן אֶל-ה' גְּדוֹל עוֹנֵי מִנְשָׁא: (יד) הֵן גִּרְשָׁתָה אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר וְהָיִיתִי גֵעַ וְנָדָה בָאָרֶץ וְהָיָה כָּל-מִצְעָאֵי יַהֲרֹגֵנִי: (טו) וַיֹּאמֶר לוֹ ה' לִכְן כָּל-הַיּוֹם לִין שְׁבַעֲתִים יִקָּם וַיִּשֶׁם ה' לְלִין אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מִצְעָאוֹ:

6. בראשית פרק ג (פרשת בראשית)

(ו) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תִאֲוָה-הִיא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָּו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכְלוּ: (ז) וַתִּפְקְחוּנָה עֵינֶי שְׁנֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְבָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עֲלֶהּ תִּאֲוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת: (ח) וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בְּגִן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגִּן: (ט) וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם

וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים: (י) וַיֹּאמֶר אֶת־קִלְכָּךְ שִׁמְעָתִי בִּגְגֹן וַאֲיֹרָא כִּי־עֵינַיִם אֲנִכִּי וְאַחֲבָא: (יא) וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵינַיִם אֶתָּה הַמִּזְהָרֵץ אֲשֶׁר צוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֶכְלֶמֶנּוּ אֶכְלָתָ: (יב) וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא גִּתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וְאָכַל: (כא) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כִּתְנֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם:

7. רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה א

על ששה דברים נצטנה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפרכות דמים, ועל גלוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אף על פי שכלן הן קבלה בדינו ממשה רבנו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה ששל אלו נצטנה, הוסיף לנתן אבר מן החי שנאמר אף בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, בא אברהם ונצטנה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית, ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטנה עמרם במצות יתרות, עד שבא משה רבנו ונשלמה תורה על ידו:

8. בראשית רבה כ"ד:ו'

אמר רבי יהודה ברבי סימון ראוי היה אדם הראשון שתתנתן תורה על ידו, מה טעם זה ספר תולדות אדם, אמר הקדוש ברוך הוא יציר פפי ואיני נותנה לו. תזר הקדוש ברוך הוא ואמר לו ומה עכשיו שש מצוות נתת לי ולא היה יכול לעמוד בהן והיאך אני נותן לו תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה.

9. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ז משנה ו

ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו והוא אמרם מסיני נאסר, והוא, שאמה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהגים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שזה צוה בכך לנביאים שקדמוהו, דגמא לכך, אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שזה אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמושה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטנה בסיני שישא אבר מן החי אסור. וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שזה צונו על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום, וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבנו, הלא תראה אמרם שש מאות ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני, וכל אלה מכלל המצוות.

10. בראשית פרק ט (פרשת נח)

(כ) ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: (כא) ונשת מוֹתְהִינִי וישכר ויתגל בתוך אהלה: (כב) ויִרְאָהָם אָבִי כְנָעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו ויִגַּד לְשִׁגְי־אָחִיו בְּחוּץ: (כג) ויקח שם ויפת את־השמלה וישימו על־שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערנות אביהם ופניהם אחרנית וערנות אביהם לא ראו: (כד) ויִיקֶץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה־לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן: (כה) וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאָחִיו: (כו) וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם ויהי כנען עבד למו: (כז) ויפת אלהים לִיִּפְתָּ וישלן באהלי־שם ויהי כנען עבד למו:

11. בראשית פרק ד פסוק כו (פרשת בראשית)

(כו) וילשת גם־הוא ילד־בֶּן ויקרא את־שְׁמוֹ אֲנֹשׁ אֵז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם ה': ס

12. רש"י בראשית פרק ד פסוק כו (פרשת בראשית)

אז הוחל - (לשון חולין) לקרא את שמות האדם ואת שמות העצבים בשמו של הקדוש ברוך הוא לעשותן עבודה זרה ולקרותן אלהות: [כ. כן בכ"י לייפציג 1, אוקספורד 165, מינכן 5, לייזן 1, אוקספורד 34, לונדון 26917, דפוסי רומא, שונצינו, סביונטה, והשוו שד"ל. בדפוסים מאוחרים נוסף כאן: "לשון חולין"]

רש"י בראשית פרק ט פסוק כ (פרשת נח)

(כ) ויחל - עשה עצמו חולין, שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת: ...ויטע כרם - כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורִיב תאנים:

13. שפתי חכמים בראשית פרק ט פסוק כ אות ב וקשה (פרשת נח)

ב וקשה בשלמא זמורות של גפן מוכח מדכתיב ויטע כרם ואין נטיעה אלא זמורות, דזריעת הזרע של אילן שהוא הגרעינין שבתוך הפרי אינו נקרא נטיעה, אלא זמורות של תאנים מנא ליה, ורבי איסריל בביאורים שלו תירץ דהוכחתו מדכתיב ויחל ופירש עשה עצמו חולין, שהיה לו לעסוק תחילה בנטיעה אחרת כדפירש רש"י, משמע שהיה לו גם כן שאר נטיעות, והואיל ולא הוזכר בתורה עד כאן מין אחר אלא תאנים כדכתיב בפרשת בראשית (לעיל ג' ז') ויתפרו עלה תאנה, לכך אנו אומרים מין תאנים היה לו, ולי נראה כיון דחם בנו סרסו כדי שלא יוליד בן רביעי,

ומהיכן ראה חם שמבקש להוליד עוד בן רביעי, אלא מדנטע נטיעות המביאין לידי תאוה ולא מצינו שום פרי המביאה לידי תאוה כמו התאנה, כמו שאמרו ז"ל (ברכות מ א) עץ שאכל ממנו אדם הראשון תאנה היה שנאמר ויתפרו עלה תאנה וגו', במה שקלקלו בזה נתקנו, ומכאן אותו עץ נלבש תאות הגופנית, כמו שכתוב (לעיל ד' כ"ה) וידע אדם עוד את אשתו, ופירש רש"י (שם סד"ה וידע) הוסיף תאוה על תאותו, משום הכי פירש רש"י שהכניס עמו זמורות ויחורי תאנים, והרא"ם מביא בשם ר"י מאורליינ"ש למה הכניס דוקא אלו, לפי שזמורות ויחורי תאנים מתקלקלין טפי ממים, לפיכך הכניסם יותר משאר אילנות:

14. רמב"ן בראשית פרק ו (פרשת בראשית)

(א) ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה - כאשר הזכיר הכתוב גם ויבניו וירצה להתחיל בענני המבול, אמר כי מיד כאשר החלו בני האדם לרב החלו להטא, ועמדו בחטאם ימים רבים, עד שהיה גם כן ד' מאות ושנים שנה. ואז גזר עליהם הקדוש ברוך הוא שלא ידון רוחו בהם לעולם, אבל יאריך עוד להם שנים עד שתמלא סאתם, כי כן משפט האלהים:

(ב) בני האלהים - בני השמים והשופטים, לשון רש"י, וכך הוא בבראשית רבה (כו ה). אם כן יספר הכתוב, כי הדינין, אשר להם לעשות המשפט, בניהם עושים החמס בגלוי ואין מונע אותם:

(ד) הנפלים - ... והנכון בעיני, כי אדם ואשתו יקראו בני האלהים בעבור שהיו מעשה ידיו והוא אביהם, אין להם אב וזולתו, והוא הוליד בנים רבים, ככתוב (לעיל ה ד) ויולד בנים ובנות. והיו האנשים האלה הנולדים ראשונים מאב ואם בשלמות גדולה מן הגבה והחזק, כי נולדו בדמות אביהם, ככתוב בלשון (לעיל ה ג) ויולד בדמותו כצלמו. ויתכן שהיו כל בני הקדמונים אדם שנת אנוש נקראים בני האלהים, כי היו ג' האנשים האלה בדמות אלהים ואז הוחל לעבד עבודה זרה, והוחל לבא באנשים חלשה ורפיון. וכך אמרו בבראשית רבה (כד ו) זה ספר תולדות אדם, ואין הראשונים תולדות, ומה הן אלוהות, בען קומי אבא כהן בך דלא אדם שנת אנוש, ושתק. אמר לון, עד כאן בצלם ובדמות, מפאן ואילך הינו קנטרניו:

וכאשר החל האדם לרב ונולדו להם הבנות, היו אלה בני הראשונים בחזקם, ולרב תאונתם היו בותרים הנשים הטובות בעלות הקומה והבריאות. וספר בתחלה (בפסוק ב) כי יקחו אותם לנשים דרך חמס, ואחר כך ספר כי יבאו דרך זנות אל בנות האדם שאינן באותה המעלה, ולא יודע הדבר עד שיולידו להם בנים ויכירו כי אינם מבני שאר האנשים, רק לבני האלהים האלה נולדו, שהם גדולים מאד, אבל הם נופלים מאבותם בגבה וזכ, כלשון לא נפל אנכי מקם (איוב יב ג), והמה גבורים כנגד שאר בני האדם. ואמר שהיה זה בדורות הראשונים אשר היו נקראים "בני האלהים" בהיותם בתכלית השלמות שיולידו מבנות האדם נפילים, וגם אחרי כן, כי הנפילים עצמם יולידו נפילים מהם:

ופרוש "אשר מעולם", כי האנשים אחרי המבול כאשר יראו גבורים, וזכירו אלה ויאמרו כבר היו גבורים מאלה לעולמים אשר היו לפנינו, והיו "אנשי השם" בכל הדורות אחרי כן. וזה פשט הגון בפרשה הזאת. אבל המדרש אשר לרבי אליעזר הגדול בפרקיו על המלאכים שנפלו ממקום קדשתן מן השמים, והזכר בגמרא במסכת יומא (סז ב), הוא הנאות כלשון הכתוב יותר מן הכל, אלא שיש צורך להאריך בסוד הענין ההוא:

(ו) וינחם ה'. ויתעצב אל לבו - דברה תורה כלשון בני אדם. והענין, כי מרו ועצבו את רוח קדשו בפשעיהם. וענין "אל לבו", כי לא הגיד זה לנביא שלום אליהם, וכן הלשון במחשב, כדרך לדבר אל לבי (להלן פד מה), וזולתו:

(יג) חמס - הוא הגזל והעשק. ונתן לנח הטעם בחמס ולא הזכיר השחתת הדרך, כי החמס הוא החטא הידוע והמפורסם. ורבותינו אמרו (סנהדרין קח א) שעליו נתחם גזר דינם. והטעם מפני שהוא מצוה משפלת אין להם בה צורך לנביא מזהיר, ועוד שהוא רע לשמים ולבריות. והנה הודיע לנח החטא שעליו בא הקץ הגיע הצפירה:

והגני משחיתם את הארץ - כמו מן הארץ, וכן בצאתי את העיר (שמות ט כט), חלה את רגליו (מ"א טו כג). דבר אחר, את הארץ, עם הארץ, שאף שלשה טפחים של מחרישה נמוחו, לשון רש"י מבראשית רבה (לא ז). ורבי אברהם אמר שמלת "משחיתם" מושכת עצמה ואחרת עמה, והגני משחיתם ומשחית את הארץ:

ועל דרך האמת הוא כמו את השמים ואת הארץ, כי הארץ תהיה בהשחתה, שבהשחתת הארץ ישחתו, והנם נשחתים בעולם הבא, כדרך ויתעצב אל לבו (לעיל פסוק ו). ולזה רמזו בבראשית רבה (לא ז) לכן אדון שהיתה לו מניקה כל זמן שהיה סורח היתה מניקתו נרדית וכו':

15. ילקוט שמעוני בראשית ד': כ"ו

(כו) וילשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש – בעון קומי אבא פהו ברדלא, אדם שת אנוש ושתק אמר להו, עד פאן בצלם ובדמות מפאן ואילך נתקלקלו הדורות ונבראו קנטרין קינן קנטורין.

16. ויקרא פרק יט (פרשת קדושים)

(י) וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעגי ולגר תעזב אתם אגני ה' אלהיכם: (יא) לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו: (יב) ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את-שם אלהיך אגני ה': (יג) לא-תעשק את-רעהו ולא תגזל לא-תלוי פעלת שכיר אתך עד-בקר: (יד) לא-תקלל חרש ולפני עזר לא תתן מכשול ונראת מאלהיך אגני ה': (טו) לא-תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: (טז) לא-תלך רכיל בעמך לא תעמד על-דם רעהו אגני ה': (יז) לא-תשגא את-אחיו בלבבך הוכם תוכים את-עמיתך ולא-תשא עליו חטא: (יח) לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעהו כמוך אגני ה': (יט) את-חקתי תשמרו בהמתך לא-תרביע פלאים שדך לא-תזרע פלאים ובגד פלאים שעתנז לא יעלה עליך... (לב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ונראת מאלהיך אגני ה':... (לה) לא-תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה: (לו) מאזני צדק אבני-צדק איפת צדק וקין צדק יתנה לכם אגני ה' אלהיכם אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים:

17. חזקוני בראשית פרק ד פסוק ג (פרשת בראשית)

ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו' לאסר זמן. פאן פרש"י זרע פשתן הביא. ולפיכך אל מנחתו לא שעה לפי שהביא ממותר מאכלו ומן האדמה שנתקלה אבל הכל הביא דבר חשוב קדם שנהנה מהן פדכתיב מבכורות צאנו ומחלביהו. ולפי שבה קלול על ידי שני קרבנות הללו הזהירם הקדוש ברוך הוא שלא יתחברו צמר ופשתים יחדיו.

18. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בראשית סימן ט

(ט) [ד, ג] ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו', יש מקץ שנה ויש שנתים ויש ימים ויש ארבעים שנה אמרו חז"ל בני ארבעים שנה היו קין והבל, ויבא קין מפרי האדמה מהו מן מתר מאכלו, ורבנן אמרו זרע פשתן היה, והכל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהו לפיכך נאסר צמר ופשתים שגא' (דברים כב) לא תלבש שעטנז וגו' ואמר הקדוש ברוך הוא אינו דין שיתערב מנחת החוטא עם מנחת זכאי לפיכך נאסר,

19. בראשית פרק יא פסוק א - ו (פרשת נח)

(א) ויהי כל-הארץ שפה אחת ודברים אחדים: (ב) ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם: (ג) ויאמרו איש אל-רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ונתי להם הלבנה לאבן ונקמר הנה להם לחמר: (ד) ויאמרו הבה נבנה-לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה-לנו שם פון-נפון על-פני כל-הארץ: (ה) ויגרד ה' לראת את-העיר ואת-המגדל אשר בנו בני האדם: (ו) ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא-יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות:

20. בראשית רבה כ"ג:ז

(ז) אז הוחל (בראשית ד': כ'), אמר רבי סימון בשלשה מקומות נאמר בלשון הנה לשון מרד, אז הוחל לקרא בשם ה', (בראשית ו': א'): ויהי כי החל האדם, (בראשית י': ח'): הוא החל להיות גבר בארץ. אתיבון והקתיב (בראשית י"א: ו'): וזה החלם לעשות, אמר להם קיפח על ראשו של נמרוד ואמר זה המורדן עלי.